

que sense descartar del tot algun enllaç amb l'it., el presenta com a ben problemàtic: segons Kluge, el verb alemany es troba des del S. XVI en autors alemanys del N. i del «mitteldeutsch», afegint-hi el cpt. *pinkel-scherben* 'orinal' en el *Vocab. opt.* de 1501; potser amb «mitteldeutsch» es referia a això i a les addicions que hi fa el Kluge-Mitzka, de bibliografia lexicològica i de l'ús d'un paral·lel *Binkel-topf* i *Bink-kachel* en una obra menor de Luter; d'aquí conclou el Kluge-Mitzka que és un mot imitatiu, que relliga amb danès *tinke*, suec *pinka* (aquests sembla que amb el sentit de 'dit, Finger').

És clar que fins si això és merament alemany o germ., resta possible suposar que un italianisme de *pinco* 'membre' s'hagués superposat amb un verb purament alem. per a 'orinar', d'etim. diferent (la *b-* de Luter resta de significat equivoc: tant pot argüir manlleu del b.-al. com de l'it.). Però ni deixant-ho en aquests termes, resta gaire versemblança en el suposat italianisme, car segons Sachs-Villatte *pink* 'membre viril' no seria ni d'argot pròpiament alemany sinó només de la Frísia oriental. Semblaria, doncs, que hi ha un encontre casual.

Per a un enllaç, però, entre l'hispanic *penca* i l'it. *pinca/pinco* hi ha realment aparences ben seductores. Cert que amb el ll. *pēnis* no hi pot haver relació. Per concloents raons fonètiques i morfològiques: un derivat en -ICA/-ICU ja no fóra motivat, i el resultat fonètic hauria estat it. *-énico* o *-engo* etc., en hisp.-rom. *-enga*, mai *-enca*. I tampoc és possible pensar en res de pre-romà afí a *pēnis*: ve de *PES-NI*, derivat de *PES(O)* (d'on els gr. *πέος*, *πόσθη*, scr. *pásas-*, a.-al. ant. *fasel* 'penis').

Per un altre costat, en canvi, no serien descoratjadores les perspectives d'una pista sorotàptica. Penso en l'arxi-arrel ieur. *τυο-* 'inflar, botir', tenint en compte que n'hi ha amplifcacions amb un tipus general *τυεν-*: una d'aquestes, més amplifcades és *τυ(ε)нк-*, ben representada en bàltic: *tveñkti* 'botir, fer inflar', lit. *tviñkti* 'inflar, formar tumor, posterna'; d'una altra (*τυν-дн-*) surt el grec *σάθη* «penis»; d'una altra (*τυν-ια*) gr. dial. *σαῖνα* 'vulva' (*IEW*, 1082.40), *σαυνιον* 'penis' (*IEW*, 1102.3f.); i altres formes amplifcades de *τυεν-* apareixen en cèltic, germ., bàltic, grec (Pok., *IEW*, 1082.33ss.). No fóra una fonètica massa imaginativa suposar que un *τυнка*, germà d'aquells mots lituans, hagués pogut esdevenir un sorot. *PENKA o *PINKA que donés el *pinca/pinco* it. i el *penca* hispànic: un canvi de *τυ-* en *p-* és ben natural des del punt de vista fònic i es produí en alguns dial. indoeur., paral·lelament a *υ-* > ll. *b-*, *кү-* > gr. i britònic *p-*. Bo des del punt de vista semàntic: d'una banda 'cogombre' i 'penca de col o de card' en italià i en hispànic; per l'altra banda 'membre viril' en italià, i en hispànic *penca do bofe*, *penca do nariz*, *penca de cansalada*, *de bacallà*, *penca del botxi*, *tenir bones penques*, *hacerse de pencas*; i tots dos aspectes semàntics, amb bon agafador en els citats mots bàltics, grecs etc.

Posats per aquest camí tindríem bons escalons en-

cara per anar-nos enfilant. Al costat de *pinco* hi ha *pinco* en italià. Doncs: derivació de nivell pre-romà: *PENKIO-. Si els *pinco* o *pinco* i *pinca* d'Itàlia vénen del sorotàptic dels Alps, ¿no podria ser que els *pinkeln* i *bink-* i *pinke* del b.-al., del mitteldeutsch i fins del danès vinguessin del sorotàptic de Renània? ¿I fins i tot aquell angl. mj. *pinken*, angl. mod. *pink* 'punxar, agullonar' alludits per Thurneysen?: car a aquest no se li sap parentela germànica, i Skeat s'accontenta amb la vaga explicació «variant nasalitzada» de *pick* i *peck*.

Hi ha aquí verament unes seductores perspectives, almenys una explicació ben especiosa, que ens calia explorar i exposar. I no obstant, m'inclino a creure que no hi ha gaire més que fets especiosos, o un pur miratge. En primer lloc l'indici pre-romà tret de la parella *pinco/pinco* no té solidesa. Es pot tractar d'un de tants casos italians de *-cio* extret de *-ci* plural de *-co* (*moccio* extret de *mocci* MUCCI 'mocs', i altres casos analògics de *amico/amici*, cf. *rocca/roccia* etc.).

En al. mateix consta l'existència d'una arrel onomatopeica *pink*: «in der Schmiede, drunten geht es *pink* und *pank*» Droste (i altres semblants citats per M. Heyne, *Dt. Wb.* II, 1160). Però hi ha més, perquè el nom romànic i pre-germànic del *PINSA*, prové com és ben sabut d'aquesta antiga onomatopeia *PINK-*: d'on *PINCION- > fr. *pinson*, cast. *pinzón*, *PINCJAN- > cat. *pinsà*; en italià mateix és *pincone* [S. XIV] o *spincione* [S. XVIII]. I aquest *PINK-* onomatopeic és antiqüíssim: puix que, sofrint la Lautverschiebung germànica, s'ha convertit en el nom del pinsà en germànic comú, *FINK-*: al. *fink*, ags. *finc*, angl. *finch*, i també cèltic (ky. *pink*). En la literatura alemanya es manté consciència d'aquesta formació del nom del pinsà: «*Pink!* ruft der *Fink*» cita Hayne d'un clàssic alemany.

I se sap que el nom del pinsà ha donat lloc a mil metàfores molt productives, a causa de la vivacitat joiosa o saltironejant del moixó: *Mimi Pinson*; it. *spincionare* «parlar o scrivere prolliso» [Ann. Caro, mj. S. XVI]; i *pinson/pinsà*, com a nom pitoresc o irònic del membre viril, té extensió internacional.

El meu judici doncs és que tot aquell miratge s'esvaeix: el germ. *pink* i *pinkeln* són realment de creació elemental (onomatopeica, fonosimbòlica o extensió del nom del pinsà); i segurament també els it. *pinco* i *pinco* s'han d'identificar amb l'it. *pincone* «fringuel·lo», 'pinsà', com un cas més d'aquella metàfora internacional. És des del sentit de 'membre viril' que es degué passar al de 'cogombre' per comparació de 'forma', tal com certs peixos reben el nom de *pixota*.

Pel que fa a l'hispanic *penca* tot aquest somni es dissipa i restem sobriament en l'etimologia derivada de 'peu': sigui a nivell romànic o a nivell d'un sorotàptic *PEDINKĀ. La semblança de l'it. *pinco*, *-a*, amb l'hispanic *penca* pot perfectament ser casual, donada la curtedat dels dos mots.

DERIV.: *Pencada*. *Pencar*, mot familiar (ja ben arrelat abans de 1900, Princ. i Val.; no hi ha cap raó sòlida per creure'l pres del cast.). +*Pencaire*, +*pencador* (id.). *Pencut* [DOrt.]. *Penco* < cast. *penco* [1836]. *Espencar* 'atrencar les penques', *alls espencats*, val.